

Magita története

Elmondta 1934 januárjában Gorliczai József

Abban az időben községünk két község volt: Alsó- és Felsőbénye. Addig nem volt semmi különös a lakosság életében, amíg a török hordák ide is el nem jutottak. Akkor lettek az eddig boldog lakosok üldözöttek és hajléktalanok. 1604-1605 siralmas esztendő volt számunkra. Ekkor váltak a békés otthonok a tűz martalékává. A gyermekek szüleiktől elszakítva árván nőttek fel. Egy és hamar eltelt, mégis mennyire megviselte egész községünket.

1604-ben Rudolf király uralkodása alatt Soma, a híres kassai comendáns és Rabián Jakab János Bocskai István erdélyi fejedelmet olyan békétlenségbe keverte, hogy az egész ország népe vérét ontotta. Ebben az időben ült lóra Kaszaházi Jó János, Erdőbénye földesura, Rudolf király helytartója. Vele tartott szolgája is, az örökké víg Vörös Gyurka.

Alsóbényén – mivel útjukba esett – bementek a község egyik házába, ahol Sólyom Iván magyar nemes lakott. Öreg volt már, felesége régen meghalt, ő sem bírta volna már az életet, de sok viszontagságot szenvedett szívének volt egy vigasztalója. Az amazon természetű Magita, Sólyom István egyetlen szép lánya.

- Jó napot Iván bátyám-uram! – lép be az ajtón Kaszaházi Jó János. – Jó napot édes Magitám!

- Hozott Isten édes Jánosom – fogadja a gyönyörű lány szerelmesét. – Szívem repdes örömeiben, hogy láthatlak, de mégis szomorú vagyok, ha vitéz katona ruhában és a legirtózatossabb vaskos karddal látlak. Mondd, mire célsz?

Sólyom Iván is felfigyelt leánya szavára, és ő is megkérdezte: Hová, háová, édes öcsémuram?

- Édes Magitám, kedves Iván bátyám! Nem célsz, hogy egyetlen felebarátomat is megbántsam – szólt szelíd hangon Jó János - de ők hiszem tudjátok, milyen viszály alakult ki Soma, Rabián és Bocskai között. Hallottátok talán azt is, hogy Bocskai karddal akarja a pert kettévágni, és azzal biztatja magát, hogy a török segítsége által nagy dolgot fog véghezvinni Magyarországon. Én is tehát, mint király személyének helytartója, ezen hivatásomnál fogva Bocskai tervét, aki most éppen Tokajban van, kötelességemnek tartom megsemmisíteni.

Sólyom Ivánt nagyon megrázták Jó János szavai, és mélyen eltűnődött. Végül Jó János felé fordulva így szólt:

- Figyelj rám, János öcsém! Ha már Bocskai Nagyváradot elhagyta és ellenségképpen jön, nem Tokaj, hanem Bécs felé kellene neked menni. Szavaidból megértettem, hogy Rabián és Bocskai között békességet akarsz teremteni. Terved szép és cselekedj, de Rudolf királyunk jóváhagyása nélkül semmit ne tegyél. Neki köszönheted, hogy ifjú korodra ilyen magas tisztségbe emelt, tőle kell tehát függőd minden tekintetben. Ha mégis Tokaj felé tartasz, én is veled megyek. Ketten mégis erősebbek leszünk a sipák és kísértetek ellen.

- Magitát háová tesszük? – kérdezte félő kiejtéssel Jó János.

Sólyom Iván kissé gondolkodott és így válaszolt:

- Egyedül hűséges szolgám, Suta az, kire bízhatom.

Nyomban el is tűnt, hogy Sutat megkeresse. Nem is kellett sokáig keresni. Ahogy kilépett az ajtón, szembe találta magát szolgájával, aki éppen az ajtó felé igyekezett. Visszasiettek a házba, és Sólyom Iván így szólt szolgájához:

- Hűséges szolgám, én benned mindig bíztam, és sohasem csalatkoztam. Most én nagy útra megyek és míg távol leszek, rád bízom legnagyobb kincsemet, egyetlen lányomat,

Magitát. Átadom neked a házam minden kulcsát. Mindaddig, míg vissza nem jövök, tartózkodjatok itthon. Senki idegent a házba ne fogadjatok.

- Mit szólsz hozzá édes szerelmes Magitám? – szólt közbe Jó János.

Magita lehajtotta fejét és így szólt:

- Szép tőled, hogy ilyen bátor és öntudatos férfiú vagy. Érthető, különben derék és fiatal vagy. Hivatalodnál fogva kötelességed is, hogy a háza érdekében mindenkor készséggel cselekedj. Bánkodom Atyám miatt, mivel már öreg, nem élném túl, ha valami baja lenne.
- Ne félj Magitám, ha Isten velünk, kicsoda ellenünk? – így vigasztalta Jó János Magitát, majd szolgájához fordult, s így szólt:
- Te pedig Gyurka, még egy lovat szerszámolj az öregúrnak!
- Értem uram, de Magita kisasszonyhoz volna egy kérésem.
- Mi lenne az, Gyurka? – kérde nyájasan Magita.

Gyurka olyan arcot vágott, mintha tegnap temették volna az anyját, végül bátor kifejezéssel panaszkolta:

- Szegény jólelkű kulcsom hozzá való szeremében mind kiadta lelkét.
- Hát hová ment aztán a lelke? – kérdezte Magita.
- Fele a mennyországba, fele a pokolba. Egyik felét az uram, másik felét én ittam meg.
- Honnan lelkesítsük meg, Gyurka?
- Csak a szárhegyiből, kisasszonykám! Tudom, nekem még a kulacs sisakját is teleönti, mert de sokat hoztam magát a hátamon az öreg Sutához, mikor meg volt áradva a Suta patakja. Nem igen emlékszik rá kisasszonykám, mert még gyermek volt akkor. Azért említem csak, hogy tudja meg, milyen jószívű voltam én is magához. De sokat fecsegek, megyek már lovat szerszámolni.
- Meglesz Gyurka. Én is megyek és megtöltöm a kulacsokat.

Míg Gyurka a lovat szerszámolta, Magita elkészítette a bort.

Sólyom a lánya elé lép és így szól:

- Egyetlen lányom, zárj be minden szobát. Lábas ígérte, hogy ő vigyáz a házra míg én távol leszek. Te pedig Sutánál leszel.

Vörös Gyurka megjelenik az ajtóban és hangosan jelenti:

- Készen vannak a lovak, olyanok, mint a teremtett világ!

Magita átnyújtja Gyurkának a kulacsot.

- Na Gyurka, itt a szárhegyi. Édes, mint a méz, erős, mint a szilvórium. Mondd meg uradnak, szűken igyon belőle.
- Úgy ám kisasszonykám, de azért értenie kéne egy kitanult vén szolgának a beszédét. Az előbb azt mondtam, hogy fele a kulacsból a mennyországba ment, de csak nekem tetszett a dolog, hogy fele, mert soká tartotta uram a szájánál. Már szepegtem, hogy már a felét is kiitta, mikor a kezembe adta, hogy én is igyak. Alig volt belőle híja egy pár csepp. Mindjárt az jutott szembe, amit a papok állítanak, hogy a mennyországnak szoros a kapuja, de mi tagadás benne, énnálam elég bő az útja.
- Jó, jó Gyurka, csak ember légy a talpadon!
- Mégpedig az sem akarok én akármilyen lenni!

Sólyom Iván hangja felharsan az udvaron:

- Lóra legények! Magitám, úgy menjen minden, mintha én is itthon lennék. Kaszaházi Jó János is búcsút int a könnyes szemű Magitának.
- Isten veled szép hűgom! Isten veletek, szerencsés úton járjatok!

A három lovas elvágatott, Magita kötényébe temette az arcát és keservesen zokogott.

A nap melegen tűzte a földre sugarait, mintha mindent fel akart volna perzselni. Lábas, aki vállalta Sólyom Iván házának megőrzését, az ablakon át látta, hogy a lovasok elügettek háza előtt. Nyomban elindult, hogy ígéretének eleget tegyen. Ahogy befordul Sólyom Iván

udvarába, látja, hogy Magita eszméletlen fekszik a földön. Gyorsan vízért rohant és felélesztette a lányt. Biztatta, vigasztalta sokáig, míg megnyugodott. Végül búcsút vett Lábastól és elindult Suta háza felé. Az öreg Suta örömmel fogadta urának leányát. Csendesen elbeszélgettek, hogy az idő jobban teljen. Telt is. Hamar este lett és már éppen nyugovóra akartak térni, amikor az udvaron hangos beszéd és lódobogás hallatszott. Pár perc múlva belép az ajtón egy gazdagon öltözött férfi, szállást kért magának és lovának és szolgájának. Suta megdöbbenve, de bátran így fogadta az idegent:

- Örülök, hogy szegény hajlékomat felkeresed, mindenek előtt arra kérlek, add tudtomra, hogy kihez van szerencsém, és honnan érkeztél, hogy illően fogadhassalak. Az idegen érezte, hogy jó helyen van és így felelt:

- akárki lennék is, terhedre nem akarok lenni. Ha pedig többet akarsz tudni, győzhetetlen nagy urunknál, Mohamed török császárnak vitézlő seregében tisztséget, Kréta szigetén pedig vezérséget viselek. Nevem Dan. Bocskai István erdélyi fejedelem mint jó barátom Erdőbényére küldött követsége. Megtudtuk, hogy a magyar király személyének helytartója Erdőbényén lakik, s leginkább Alsóbényén, Sólyom Iván házában szokta magát gyönyörködtetni. Egy embertől azt hallottam, hogy Kaszaházi Jó János ma Sólyom Ivánnal Tokaj felé lovagolt.

- Szobával pedig nem szolgálhatok, mert minden ajtó csukva van, de őszintén köszönöm a hozzám való leereszkedését – szólta Suta. – ami tőlem telhetik, mindennel örömet szolgállok.

Dan megkérte Sutát, hogy a község szélén pihenő 24 emberét is szállásolja el, Meg is ígérte, hogy annak rendje és módja szerint elintézi. El is tűnt hamar, s így Dan és Magita együtt maradtak. Míg Suta jelen volt, szemet sem vetett rá, mert Sutával volt elfoglalva. De most majdnem kőbálvánnyá változott, ahogy végignézett a gyönyörű teremtesen. Nem tudott szóhoz jutni, s olyan arcot vágott, mint az a költő, aki soraihoz nem talál megfelelő szavakat. Néhány percig néma csend uralkodott közöttük.

- Hát te szép lélek, ehhez a házhoz tartozol?

- Nem bíz én uram! Én vagyok Sólyom Magita.

- Talán a Sólyom Iván lánya? – kérde bátrabb hangon Dan.

Magitán Dan nem tudott eleget álmélnodni, mert már a fél Európát bejárta, de még ilyen szépséget nem látott sehol sem. Csak bámult, bámult, s végül magán kívül Magita mellé ült.

- Látom szép húgom – kezdte kisértő szavait, - hogy téged az Isten azért teremtett, hogy az emberek rólad képzeletet vehessenek a mennybélielről. Ó, kit áld meg az Isten teveled? Bár oly szerencsés lehetnék, hogy valaha szolgádnak mondhatnám magam!

- Uram, méltatlan vagyok arra, hogy szolgám legyem.

- Ó, szép húgom, személyemnek és rangomnak látására sok ezren meghajolnának, de ha hozzám hajolnál, és Kréta sziget szépasszonyává teszek, és akkor nem cserélsz a magyar király rangjával. Amit az Isten a halandónak megengedett, minden gyönyörűségnek örömebe bocsátalak. – Beszédjét kettévágta Suta jövelete. Jelentette Dannak, hogy minden rendben van. Vacsorához fogtak, melyhez Suta bort és készített. Vacsora után még egy kevés ideig beszéltek, s mivel az idő későre járt, nyugovóra tértek.

Dan nem tudta szemeit behunyni, nem tudott az eszéből kimenni Magita egy pillanatra sem. Éjfél tájban felkelt és macska módjára Magita szobájába osont.

Tapogatva lépkedett a sötétben, míg elérte Magita ágyát. Lassan megérintette az alvó leány vállát és így szólt hozzá:

- Meg nem ijedsz Hegyaljának legszebb lánya! Én vagyok Dan, aki már tegnap este kifejeztem hozzád való szerelmemet. Egész éjjel el nem szunnyadhatom rólad való gondolkodásaim miatt. El is határoztam, hogy nálad nélkül a török birodalomba be sem

teszem a lábam. Úgy magamat, mint kincsemet veled fogom megosztani. Ha pedig ezen ajánlatom elutasítod, téged is, magamat is megölöm.

- Ha akarsz, hogy a dolgok felül nyugodtan elbeszélhessünk, akkor gyere velem! – felelte Magita. – Egy földalatti titkos szobám van, és ott én is nyilatkozom.

Dan nagyon megörült az ajánlatnak, gondolta, hogy most már Magitával az egész világot elnyerte. Magitát karonfogva, szívének nagy örömei között lépkedett. Nem sok utat kellett megtenniük, elérték a Magita által ajánlott helyiséget. Magita kivette a zsebéből a kulcsot, melyet akkor tett oda, amikor Vörös Gyurkának bort vitt. Kicsukta a pince ajtaját, és annak emberséges jelt adott, hogy menjen előre. Dan ezt különös tiszteletnek tartotta és frissen belépett az ajtón. Magita pedig rácsukta az ajtót, s mint aki jól végezte dolgot, elindult visszafelé. Még ki sem hült az ágya, lefeküdt és nyugodtan elaludt reggelig. Reggel, amikor felkeltek, Suta a török vezér után érdeklődött. Magita elmondta az éjszaka eseményeit Sutának, de a lelkére kötötte, hogy egy szót se szóljon senkinek sem. Ahogy így beszélgettek, belép egy másik török tiszt és Dan felől érdeklődik. Suta elmondta, hogy az elmúlt éjszakát házában töltötte, de reggel csak hült helye volt. A török tiszt mikor meglátta Magitát, nem is figyelt suta szavaira, hanem a gyönyörű lányon volt a figyelme. Leült a székre és azon tűnődött, hogy bárcsak a felettese, Dan, legalább még egy óráig lenne távol, addig is ezen gyönyörű teremtesen hizlalhatná szemeit. Közben Suta látva a veszélyt, megfenyegette a tisztet, de ő nem tárgyalt Magita mellől.

- Az én nevem Önök, mely név úgy a katonaságnál, mint a polgári életben nevezetes. Ha összeláncolnak is, minden láncot széttépek és magamévá teszek.

Magita erre ajánlatot tett Onoknak:

- Egy földalatti titkos szobám van – mondta -, odavezetlek és ott négy szemközt megbeszélhetünk mindent.

Onoknak sem kellett több biztatás, elindultak és útközben sok szépet beszélt, de Magita mindent elhallgatva vezette a törököt oda, ahol Dan búsul már egy napja. Hamar elérték a pincét, míg Magita megfordítja a kulcsot a zárban így szól:

- Most Onok olyan hirtelen ugorj be, hogy senki észre ne vegyen! – Majd megnyitja az ajtót és Önök úgy ugrott be rajta, hogy a kardján ülő Dant föllökte. Magita gyorsan becsapta az ajtót, a kulcsot ráfordította és beszélt:
- No Dan, most már nem fogsz unatkozni! Elhoztam hozzád tisztársadat, hogy együtt legyetek.

Másnap fellázkodtak a török katonák. Dant és Onokot keresték, végül akadt egy ember, aki állította, hogy látta Magitát és a török tisztet végigsétálni a falon.

Így Magitát gyanúba vették a törökök. Másnap újabb török csapat érkezett a két tiszt felkutatására. Mivel a gyanú egyedül Magitára terelődött, elfogták és úgy ítélték felette, hogy elevenen fogják eltemetni. El is küldték Sutat, hogy ásson egy mély sírt valahol a kertben. Suta úgy gondolta, hogy a sírt a pincéje felett ássa meg olyan mélyen, hogy az alja közel érje a pince gödrét. Az oda beásott Magita valami eszközzel könnyen beáshatja magát a pincébe és így megmenekül a borzasztó haláltól. Suta ki is ásta a sírt oly mélyen, hogy a pince alig egy araszra volt a fenéktől. Egy hegyes vasat is tett a fenékre, amivel Magita majd leássa magát. A törökök elővezették a halálraítéltet, aki alig állt a lábán a halálfélelemtől. Suta megkérte a törököket, utoljára hagyjanak egy pár szót szólani Magitához. A törökök megengedték és Suta megsúgta Magitának, hogy mitévő legyen. Könnyhullatások között kísérte Suta Magitát a sír széléig. A törökök belökték a sírba és szaporán hízták rá a földet. Alig fedte le a föld Magita testét, hozzáfogott a munkához, vassal a kezében szorgalmasan ásta magát lefelé. A Sirt hamar bekaparták és hantjára hatalmas követ hengerítettek, s mint eltemetett halottat otthagyták. Magita jó munkát végzett, hamar elérte a pincét. Leszállt és a sötét alagútban tapogatózva haladt a kijáratot keresve. De nem tudott rátalálni, nagy utat tett meg már a hatalmas pincében, és ahogy

lépkedett előre, két hordón ülő emberen keresztül esett. Ekkor vette észre, hogy Suta nem a saját pincéje felett ásta meg a sírt, hanem afelett a pince felett, amelybe Dant és Onokot becsukta. A felugró emberek kérdezték tőle, hogy kicsoda és honnan jön, Magita bátran megmondta, hogy ő az. Dan és Onok rettentő méregbe jött, de hamar le is csillapodtak. Mindketten egyet gondoltak, hiszen szerelmesek voltak Magitába. Hamar vetélytársak lettek, s mivel megegyezni nem tudtak, úgy határoztak, hogy Magitát vagy elrabolják, vagy megölik. Végre megkérdezték Magitát, ki tudja-e nyitni az ajtót.

- Hogyne tudnám – felelte Magita -, hiszen a kulcs most is a zsebemben van és elülről is ki lehet nyitni. Elővette tehát a kulcsot, az ajtót kinyitották és Magitára zárták. Dan és Onok bementek a községbe, Magita pedig azon dolgozott, hogy kinyissa a pince ajtaját. A vasdarab, amivel leásta magát, most a nála volt és azzal fészegette a zárat, míg végre kinyílt. Rohanva futott a Pap-erdő felé, a nap is leszállt, mire elérte az erdőt. Az éjszakai nyugalomra egy odvas fában készített magának nyoszolyát. Falevelet és avart tett az odúba és hamar el is aludt, mert fáradt teste megkívánta a pihenést.

Dan és Onok kipihenték a pince fáradalmait és elindultak, hogy Magitát elővezetik. A vér is elhűlt bennük, mikor meglátták, hogy a pince ajtaja nyitva van. Egész este keresték Magitát mindenfelé. Először Sutánál forgatták fel az egész házat, de sehol sem találták. Végül mozgósították az egész török sereget és irtózatossá vált Magita felkutatására. Magita álmából felnyitotta szemét és irtózatossá látvány tárult szeme elé. Alsóbénye felől hatalmas lángnyelvek nyúltak az ég felé. Kibújít a kényelmetlen nyoszolyából és elindult a község felé, hogy többet lásson. Mikor közelebb jutott látta, hogy édesapja háza lángokban van. A tűz terjedt tovább a Suta-patakon és a Suta házára, onnan a Kálmán Istvánra és onnan már el is érte a Misa házat és a falunak több mint a fele leégett. Lassan virradni kezdett, s Magita elindult, de ő sem tudta hová. Egyszerre az Alsóbényei Prókáta szőlőhegyecske tetejére ért. Egy részen bement és magának egy keszkenő gyümölcsöt szedett. Evett az édes gyümölcsből, jól esett, hiszen már régen lakott jól. Mikor elfogyasztotta ennivalóját, elindult egy irányba és menet közben az gyötörte, hogy ő már többé nem mehet haza. Minek is menne, házuk hamuvá égett, apjáról semmit sem tud, könnyen a törökök kezébe kerülne. Ilyen gondolkodások között jutott el egy tóhoz. Elhatározta, hogy a tó szélén lévő sásokban fog elrejtőzni. Kitépett néhány marokkal, ágyat készített magának, s mire a nap leszállt, ő is lehunyta szemét. Itt töltött két napot, ennie jóformán alig volt. Az éhenhalástól néhány gyümölcs mentette meg, amit naponta egyszer fogyasztott a közelben lévő fákról. A hetedik nap már nagyon elerőtlenedett, lábai remegtek, feje szédült az erős napsütésben. Úgy érezte, nem sokáig bírja már. Arra gondolt, hogy ha meghal, ne maradjon itt a föld színén, hanem leássa magát egy sírba. A vasdarabbal, amit Suta a sírba tett neki, elkezdte a sírását. Elgyengült testét meg megerőltetve le is ásott néhány araszra. Fenekére sást rakott és belefeküdt. Gyönyörű ruháját és pártáját megigazította, szemét lehunyta és úgy várta a halált. Alig feküdt néhány percig, puska lövést hallott. Mindjárt Kaszaházi jutott az eszébe, mivel nagy vadász volt, azt hitte, hogy ő vadászik a környéken. Felemelkedett a sírjából, s mivel látta, hogy nem Kaszaházi, visszafeküdt. A vadász éppen akkor talált odanézni, amikor a friss földhányás mellett megvillant Magita pártája. Gyönyörű, aranyból kiveret koszorúja csillogott a napsütésben. A vadász nem tudta elképzelni, micsoda fényes csillag jelent meg és tűnt el a földön. Elhatározta, hogy bármi fog történni, elmegy meggyőződni róla. Szinte félve lépkedett a cél felé, mintha tartott volna valamitől. Meg is lepődött, amikor odaért. Látta, hogy egy kétfelé hanyott föld között sekély gödörben valami nagyrangú személy fekszik. A gyönyörű piros csizmáknak, a selyem öltözetnek, arannyal- ezüsttel gazdagon hímzett dolmányának, apró darabkáját a pártának, arany gyöngyei szépen tündököltek ki a rájuk szórt sás közül. A vadász nem nézte sokáig, hanem megszólalt:

- Szépen kérlek kelj föl!

A lány felállt.

- Magita, hát te vagy az?

- Igen, én vagyok – ő felismerte a vadászban Bodó személyét. Bodó erdőbényei lakos volt. Alacsony termete és bohókás vig természete miatt Bodókának becézték. Jó darab szőlője volt és ezt is elnevezték Bodókának.

Magita ujjongott örömeiben, hogy ilyen jó ismerős emberre talált.

- Nem csodálkozom, - kezdte Bodó, hogy ilyen sorsra bíztad magad. Számodra újságot mondok, ha felkelsz a sírból.

- Ó, Bodó, mondjál csak számomra újságot, csak ne rosszat! Oly hirtelen ugrott ki a gödörből, hogy Bodót majd fellökte.

Bodó leült a friss földhányás tetejére és beszélni kezdett.

- Vörös Gyurka ma hajnalban ment el Alsóbényéről, téged is keresett, valami nagyon különöset akart neked mondani.

- Jó Jánosról nem beszélt? – vágott közbe Magita. – Meghalt, vagy él?

- Bizonyon él. Ha pedig többet akarsz tudni felőle, gyere velem a szőlőmbe. Ott fogom elbeszélni.

Karon fogta Magitát és elindultak a Bodóka felé. Mindenáron azon volt, hogy elfelejtessen vele a keserű múltat és vigasztalta, hogy majd jóra fordul minden. Magita hallgatta Bodó nyájas szavait és esze csak Jó Jánoson járt. Meg is kérdezte:

- Hát Jó János él?

- Bizonyosan.

- Mégis mit hallottál Vörös Gyurkától?

- Megvallom keveset, ami őrá nézve nem nagyon örvendezés. Azt mondta, hogy Tokajból Kassára mentek, onnan pedig neki nem is szólva Kaszaházi és édesapád Bécs felé mentek. Én ebből azt hozom ki, hogy Kaszaházi Jó János nem akar a Bocskai dolgába beleavatkozni. Tehát, hogy itt se legyen, azért ment Bécs felé. Gyurka pedig bizonyosan rossz fát tett a tűzre, azért hagyták ott. Ennyit tudok mondani.

Magita szó nélkül hallgatta Bodó szavait, majd így szólt:

- Én ezekből semmit sem tudok, de egyelőre nekem elég annyi, hogy apám és Jó János élnek. Köszönöm a hozzám való szívességedet, bevallom, szeretnék most már addig élni, míg apámról és Jó Jánosról többet nem tudok. Engedd meg hát, hogy ebben a konyhóban remetéskedjem addig, míg valami jó hírt nem hallok.

- Nagyon szívesen fogok rólad gondoskodni.

Jól is érezte magát a szobában Magita. Ha unatkozott, lement virágot szedni. Ilyenkor mindig apjára és Jó Jánosra gondolt. Bodó legtöbb esetben egész nap magára hagyta Magitát. Bejárt Alsóbényére kenyérért, vagy vadászni ment, hogy meglegyen a mindennapi enivalójuk.

Lassan beköszöntött a tél, csikorgó hidegek. Nap, mint nap Bodó nagy kosár fát készített a konyha elé, hogy melegben sem szenvedjen hiányt. A konyha belsejét szépen átalakította szobára. Ebből Magita vette ki részét legjobban, mivel ő házias volt, szépen rendbehozott mindent. A konyhóról csak a külseje árulta el, hogy konyha, belül olyan volt, mint egy szegényes kis szoba. Lassan elmúlt a tél és beköszöntött a tavasz. Sólyom Ivánról és Kaszaházi Jó Jánosról azonban semmi hírt sem hallott Magita. De azért nem adta fel a reményt. Egy szép májusi napon Magita lement a szőlő aljára virágot szedni. Csokorba szedte az illatos virágot, s közben arra gondolt, hogy egy évvel ezelőtt az ő szobáját is ékesítette a gyönyörű tavaszi virág. Azóta hová jutott. A sors üldözöttje lett. A mély gondolatok között észre sem vette, hogy már messze jutott a szőlőtől. A csábító szépségű ibolyák is csalogatták tovább. Azon vette észre magát, hogy már végighaladt a Bodókán, és a Hidegoldalon van. Már arra gondolt, hogy visszafordul, amikor az egyik sűrű bokorból

suttogást hallott. Odapillantva látta, hogy a bokorban félmeztelen fekete bőrű asszonyok és gyerekek vannak. Nagyon megijedt, és nagyot sikoltva az ibolyát magától messzire elhajítva rohant visszafelé a völgybe. A fekete népek utána vetették magukat, de Magita megmenekült. Éppen akkor ért a kunyhóhoz, amikor Bodó megérkezett a községből. Látta arcán az izgalmak jelét és meg is kérdezte:

- Mitől ijedtél meg annyira?

Magita elbeszélte ijedtségének okát, hogyan kergették a fekete emberek. Bodó kissé mosolygott a történeten és így szólt:

- Én neked már régen akartam beszélni róla, csak nem akartam, hogy megijedj! Most már fontosnak tartom, hogy elmondjam a dolgot. Hát figyelje ide: Az idén, hogy az idő kitavaszkodott, az emberek jártak a szőlőhegyre dolgozni. Ezek az emberek vitték a községbe ezt a hírt, hogy a Bodóka tetőn vannak ördögök. Olyan emberek is vannak, akik azt beszélik, hogy a Bodóka tetőn van egy lyuk és abból úgy tódnak ki az ördögök, mint amikor a méh rajzik. Egyszer mikor a Hidegoldalon vadásztam és itt láttam, hogy a szőlőm tetején valami furcsa szerzetek bujkálnak. Az igaz, hogy ezek a szerzetek valami emberek, gyakran elmennek a szőlőbe dolgozni az emberekhez és azoktól elkérik az eleséget. Egy gazda sem mer nekik véteni még akkor sem, ha a körtefáján is látja őket. Most már nagyon sokan kezdenek okoskodni és azt mondják azok az emberek, hogy egy magyar tízet is megenne belőlük egyszerre, a pap is beszélt, Vörös Gyurka is mondta, hogy vannak azok több helyen az országban, régebben is cigányoknak hívták őket. Erdőbényén is vannak ilyen cigányok. Egy hegy tetején tanyáznak és azt a tetőt el is nevezték Cigánytetőnek. Te se ijedj meg egytől sem, hanem fogj egy karót és kergesd el őket.

Magita arcáról eltűnt az izgalom jele és bátran beszélt Bodóhoz.

- Hát ezek azok?

- A cigányok valóban fent tanyáznak a Bodóka tetőn egy tisztáson. Ezt a tisztást azóta nevezik Cigány-tisztásnak.

Az egész bandának volt egy parancsnoka, akit ők cigány-nyelven vajdának neveztek. Amikor a cigányok abbahagyták Magita üldözését, felmentek a táborba és elmondták a vajdának, micsoda gyönyörű teremtést kergettek, akit meg akartak fogni. Azt is elmondták, látták azt, hogy hová megmenekült. A vajda főtisztséget ígért annak, aki ezt a szépnék mondott teremtést neki elviszi. El is mentek a cigányok és naphosszat leselkedtek. Egy napon, mikor Bodó a faluba ment, Magita unalmából kiment a kunyhóból és a közelben levő körtefa alá ült. A tikkadt nyári levegő álmra kényszerítette. Hanyatt feküdt a fa árnyékában és pár pillanat múlva mélyen elaludt. A cigányok minden lépését figyelték. Amikor látták, hogy lefeküdt, odalopóztak és megragadták. Megelégedéssel vitték fel a hegyoldalra a sikoltó lányt. Lassan felértek a tetőre és a vajda elé vezették Magitát. Amikor meglátta a vajda, ugrált örömeiben és csak úgy hányta a cigánykereket. Magitának tudtára adta, hogy holnap elveszi feleségül. Egy alattvalóját pedig leküldött a közelben lévő Iván paphoz, hogy bejelentse a másnapi esküvőt.

Másnap a vajda parancsára a menyasszony részére a cigányok a hársfa héjából kellemes hordszékes készítettek, amelyben a négy oldalán kiálló rudak arra mutattak, hogy a székes csakis emberek vihetik. El is indult a nászmenet a völgyön lefelé. Magitát felültették a hársfából készített hordszékre, nyolc cigány a vállára vette és úgy vitték a boldogtalan menyasszonyt az esküvőre.

Alsóbényén hamar elterjedt a hír, amely szerint egy nőt raboltak el az ördögök a Bodóka környékén. Bodó sietett is ki a szőlőbe, mert arra gondolt, hogy Magitát vitték el a cigányok. Este lett már, mire kiért. Magitát nem találta a kunyhóban. Visszament a faluba és embereket toborzott, akik vállalták, hogy Magitát kiszabadítják az ördögök közül. Ki puskával, ki vasvillával, senki nem ment üres kézzel. Bodó elvezette őket a Hidegoldal-

völgyön, ahonnan először riasztották meg a cigányok Magitát. Minden bokrot jól megnézték, s a sok keresés után egy nagy kősziklához jutottak. A kőszikla elején egy nagy sötét lyuk tátongott, amelyben azt hitték Bodóék, hogy cigányok tanyáznak. Oda is mentek és a cigányok helyett egészen mást találtak. A barlangban csak egy rözséből összerakott fekvőhely és a falon lévő fakereszt árulta el, hogy a remete-kinézetű ember itt tanyázik. Ahogy Bodó megjelent, a barlang nyílása előtt az öregember felkiáltott:

- Bodó, hát te vagy az?

Bodó csak bámult az emberre. Nem tudta elképzelni, ki lehet ez az ember, aki őt ismeri, de ő nem ismeri meg. A többi ember is csak nézett rá, de senki sem ismerte fel. Végül megszólalt a remete:

- Senki se ismer engem? Én vagyok Sólyom Iván.

- Hála Istennek, hogy megtaláltuk uram! – kiált örömeiben Bodó. Lányodat, Magitát keressük most.

- Az Istenért! – Egyetlen lányomat! Hol van, mi történt vele? Beszélj Bodó!

Bodó elmesélt mindent, ami addig történt Magitával. Azt is, hogy tegnap a cigányok ellopták. Sólyom Iván arcát elfutotta a vér. – Tüzes mennydörgő cigányok! Maga köré intette az embereket és a barlang előtt beszélni kezdett:

- Fiaim! Lányomat elvesztettem, mindenemet elvesztettem, házamat megégették, lányom felől azt hallottam, hogy a törökök élve temették el. Elhatároztam, hogy remete-életet fogok élni. Így ismerkedtem meg a cigányokkal, akik megkértek, hogy legyek a papjuk. Tegnap este jött hozzám egy cigány, akit a vajda küldött, hogy akadt nekik egy gyönyörű mátkájuk és ma délelőtt jönnek az esküvőre. Őrájuk vártam most, mikor ti jöttetek. Azt hittem, hogy már ők vannak itt.

Sólyom Iván beszédét hangos lárma szakította félbe. Hallani lehetett a cigányok közeledését. Sólyom Iván kiadta a parancsot:

- Mindenki rejtőzzön el a közeli bokrokban. Mikor ideérnek a cigányok, vegyétek el a menyasszonyt, mert bizonyosan Magita lesz az, és őket pedig kergetsetek el!

Ki kapával, ki vasvillával, vagy puskával, kergették is őket visszafelé tanyájukhoz. A tanyánál azonban nem állhattak meg a cigányok, mert üldözőik tovább kergették őket, a tetőről lefelé egy gödör alakú völgye. Itt sok cigányt meggyilkoltak. Azóta nevezik ezt a gödröt Gyilkos-gödörnek, vagy Gyilkos utaknak. Mivel az üldözők a cigányokat ördögöknek képzelték, kezükkel rájuk mutatva így kiáltottak:

- Menjetek a pokolba!

Mivel azon a helyen egy kút is van, azóta hívják Pokol-kútnak.

Sólyom Magita megszabadult a pirított hasú vőlegénytől. Térdre esett, hálát adott Istennek, majd megköszönte szabadítóinak jóságát. Végül legnagyobb örömeire a papban felismerte apját. Nagyon megörültek egymásnak és elindultak a Bodó háza felé. Sokáig beszélgettek, Sólyom Iván is és lánya Magita is elmesélte eddigi kalandjait. Sólyom Iván nem tudott azonban többet mondani Kaszaházi Jó Jánosról, mint amennyit Bodó mondott, mert még Kassán elszakadtak egymástól. Sólyom Iván és Magita úgy határoztak, hogy a tavaszig a Bodókán töltik az időt.

Egy szép tavaszi estén Sólyom Iván, Magita és Bodó együtt beszélgettek. Beszélgetésüket kopogás szakította meg. Belép az ajtón két ember, illedelmesen köszönnek, melyre válaszul Magita elvisította magát. Úgy behúzta magát apja ölébe, hogy fel sem tudott állni az idegenek fogadására. Sólyom Iván mint a kis gyermeket, úgy vitte ölébe lányát, majd felállva üdvözölte a jövevényeket. A két idegen látva Magita rémületét és azt is tudták, hogy mi az oka annak, megkérdezték, hogy melyik Sólyom Iván. Sólyom Iván megmondta, hogy az, mire az egyik idegen így szólt:

- Engedd meg nekünk jó ember, mi téged most látunk először, de lányodat Magitát már ismerjük. Én vagyok Dan, a barátom Onok. A török császárnak hadvezérei vagyunk

mindketten. A múlt évben minket Magita fogdába tett, azért fél most tőlünk. Add csak ide, majd mi megvigasztaljuk. Dan erőszakkal kivitte:

- Nézd csak ki van ott? – kérde. Magita kinézett az ablakon és a holdvilág ezüstös fényében megismerte az udvaron álló Vörös Gyurkát.
- Apám, édesapám – kiált Magita. – Itt van az udvaron Vörös Gyurka!
- Hol, hol? – ugrik fel Sólyom Iván. – Gyere be Gyurka! Bizonyosan tudsz valamit Jó Jánosról.

Vörös Gyurka be is lépett az ajtón és melegen köszöntötte az ott lévőket. Magita apja nevét sem tudta kimondani, annyira meglepődött, hogy az ajtó ismét megnyílt és belépett rajta Kaszaházi Jó János.

- Isten hozott titeket – mondja Sólyom Iván.

Arra kérték Jó Jánost, hogy beszélje el kalandját.

- Édes Ivánom, kedves Magitám – mikor Tokajból engem elraboltak, Kassára, majd onnan Bécsbe vittek. A vád az volt ellenem, hogy annak ellenére, hogy a király helytartója vagyok, Bocskai kezére dolgozom. Hiába védekeztem, mégis fogságba estem, ahonnan két jó barátom segítségével tudtam csak kiszökni. E két barátom Dan és Onok. Tőlük tudtam meg, hogy Erdőbényét katonák felgyújtották és ők most jöttek, hogy kárpótlást adjanak a károsultaknak.

Jó János befejezte történetét, majd Dan szólalt meg:

- Kedves barátaim! Kréta szigetének kormányzója ezelőtt két évvel Kassán a budai basa rendelkezésére 2000 magyart ajándékozott, akik Győr megyéből kerültek fogságba Konstantinápolyba. Férfiakat, nőket és gyermekeket, sőt még papjukat is velük vitte. Én kaptam megbízást, hogy ezeket a magyarokat letelepítsem valahol a török birodalomban. Én Kréta szigetének egy részére vittem őket. Irgalmasan bántam velük és két falut építettem számukra. Kedves Kaszaházi Jó János barátom! Ha szavamat fogadod, Magitával és atyjával oda jössz és téged azon magyarok kormányzójává teszlek.

Magita olyan arcot vágott, mint amikor halálra ítélték. Szembefordult Dannal és szólt:

- Mit gondolsz, minket idegenbe akarsz vinni, törökké akarsz tenni?

Jó János magához ölelte Magitát és igyekezett megnyugtatni.

- Édes Magitám, mi igenis elmegyünk Kréta szigetére, de azért magyarok leszünk.
- Édes lányom, szereted-e Jó Jánost? – kérdezte az apja.
- Igen édesapám! Szeretem és soha el nem fogok tőle maradni.
- Na, hogyha szereted, akkor én is veletek megyek.

Jó János örömeiben mindkettőjüket megcsókolta. Így hát a mi maradásunk csak a holnap nap. Ezzel előhívatta tisztjét, Szekőcs Bertalant és így szólt hozzá:

- Hallod e te Berti, én benneteket örökre itt hagyok, csak a holnap lesztek köztetek. Hogy mindenkitől búcsút vehessek, adj hírt, hogy a falubeliek holnap korán reggel gyűljenek össze a templomkertben lévő temető kertben. Utoljára egy vadászatot fogunk rendezni.

Másnap hajnalban a tiszt kürtje harsogására az egész Felsőbénye felébredt. Felsőbénye akkor még csak két sor házból állott, nevezetesebb lakosai voltak: Bodó, Vörös, Becske, Szabó, Kiss, Bappos, Kristóf, Fekete, Balogh, Bugát és Leth. Alsóbényéről is sokan megjelentek. Köztük Dan és Onok is, akik ugyan nem sok örömet találtak a vadászatban. Szilvaberek felett lévő erdő tisztására értek, ahol török katonákkal találkoztak, akik itt táboroztak. Magita kétségbeesett sikoltozásba kezdett, amint a törököket meglátta, mert felismerte bennük a két katonát, akik őt eltemették. Jó János megmagyarázta neki, hogy ő nem csak Dan és Onok kíséretében jött vissza, hanem ezekkel a katonákkal, akiknek Dan volt a parancsnoka.

- Nézz oda! – mutatta Jó János Dannak a Várhegyet, melynek tetején még látszottak a vár omladozó falai. Elbeszélte, milyen harcok voltak ott ezelőtt 363 évvel a tatárokkal, IV.

Béla a külföldi menekülésből visszatérve látta a nagy pusztulást, és Olaszországból hozatott szőlőművelő olaszokat, azokat Olaszliszkán, Bodrogolasziban és Sárospatakon telepítette le. Mutatta még a Mulató nevű szőlőhegyet, s elmondta, hogy azért nevezte el Mulatónak, mert tetején sok víg napot töltött. Az Alhegyen visszafelé jövet egy szép völgybe és forráshoz értek, ahol le is telepedtek. Ebéd közben befutott Vörös Gyurka lóháton. A lónak mindkét oldalán egy-egy tonna bor volt.

- Bárcsak a Szárhegyet is elvihetnénk Kréta szigetére – mondta Gyurka.
- Hallod-e Gyurka, Kréta szigetén még jobb bor is terem, mint a Szárhegyen.
- Gyurka, neked mindig csak a boron jár az eszed – szól Jó János mosolyogva

Dan és Onok összehívatta azokat az embereket, akik katonáik által kárt szenvedtek. Mindegyiknek gazdagon fizették meg a kárt. Estefelé a faluszéli keresztnél együtt volt a falu népe, hogy búcsút vegyen a kivándorlóktól. Jó János, míg végignézett a néptömegben, szemiből kicsordultak a könnyek, de a nép szeme is megtelt könnyel. Olyan volt a tömeg, mint hajnalban a virágoskert, melyben a kivirult és feléledt virágokat apró harmatcseppek ékesítik. Elbúcsúzott Jó János a néptől.

A búcsúbeszéd után Bodó szólalt fel és kérte a búcsúzókat: Ha el kell mennetek, Isten vezéreljen utatokon! Arra kérlek benneteket, hogy a mi határunkban neveztetek el bizonyos helyeket a ti neveitekről, hogy azokról a mi utódaink is megemlékezzenek rólatok.

Kaszaházi Jó János így válaszolt:

- Teljesítjük hát a nép kívánságát. Mivel az én nevem írásban Jó és kiejtésben is jó, tehát az én rövid nevem legyen a szívetekben. Legyetek jószívűek, jólelkűek. Alázatossággal fogadjátok el Istentől a nemzetekre mondott szentenciát. Fáradtsággal és verítékkal keresett kenyeretek szolgáljon mindig egészségetekre.

Most Sólyom Iván emelkedett szólásra:

- Ha énrólam meg akartok emlékezni, azt a kősziklát, amely alatt Kassáról hazatérésben remetéskedtem, nevezétek Sólyomkőnek, azt a sziklát pedig, ahol másodsor remetéskedtem és lányomat megtaláltam, nevezétek keresztnevemről Ivánkőnek.

Sólyom Iván után Magita következett:

- Ha énrólam is meg akartok emlékezni, azt a tavat, ahol napokig bukáltam és magamat el akartam temetni, nevezétek Magita-tónak.

Dan is szólásra emelkedett:

- Azt az erdőt, ahol katonáimmal letáboroztunk, nevezétek emlékezetemre Dan-szállásnak.

Onok is szólásra emelkedett:

- Ha énrólam is meg akartok emlékezni, azt a völgyet, amelyben én, a barátaim kedvéért a török vallás ellenére a bort először megittam, nevezétek Bor-Onoknak (Bronok). Azt a völgyet, melynek tetején a régiséget mutató kormos kőkereszt áll, emlékezetül, hogy én a keresztényeknek jóakarója vagyok, nevezétek Kereszt-Onoknak.

Végezetül Vörös Gyurka áll elő:

- Tudom, az én nevemről a szép lányok és a menyecskék szeretni fogják a vörös kendőt. A férfiaknak pedig azt hagyom, hogyha barátságosan összeülnek és borozni fognak, a kulacsot nevemről tréfásan nevezék Vörös-gyurkának.
- Én pedig az egész lakosság nevében fogadom, - szól Bodó – hogy először is a mi jó urunknak, Kaszaházi Jó Jánosnak szép szavait, bölcs intését úgy fogjuk megtartani, mint egy jó édesapának a szerető gyermekei. A szavak megtartása közöttünk törvény lesz. Másodsor pedig a neveitekről elnevezett helyiségeket aképp fogjuk nevezni a világ végezetéig!